A 522

14.
15.
9.
38
14.
3
38
40

Actum in Curia Regia Varsaviensi Die Vigesima Octava Mensis Maji Annô Domini Millesimô Septingentesimô Nonagesimô Primô.

AD Officium & Acta præsentia Castrensia Capitanealia Varsaviensia personaliter veniens Magnificus Antonius Siarczyński Sacræ Regiæ Majestatis & Comitiorum Ordinariorum Generalium, atque Confœderationis Generalis Regni Secretarius, Eidem Officio & Actis illius Constitutionem Infrascriptam obtulit, & ad Ingrossandum in Acta præsentia porrexit tenoris talis =

SĄDY SEYMOWE.

I.

Co do składu Sądów Seymowych.

SĄd Seymowy składać się będzie z Osob Trzydziestu sześciu, to iest: z Senatu Dwunastu w Kommissyach Rządowych zasiadać nie mogących, a z Posłów Dwudziestu Czterzech, którzy w równey liczbie z każdey Prowincyi wybierani będą co dwa Lata, sposobem w Prawie o Seymach przepisanym. Komplet zaś naymniey z Osob Piętnastu składać się ma, a na tych Sądach *Primus ex ordine* przytomny prezydować będzie z tey Prowincyi, przy ktorey iest Laska Seymowa.

II.

Gdyby zaś przeciwko którému Sędziemu przez Losy wybranemu przyszła Sprawa przed Sąd Seymowy, natenczas ów Sędzia zasiadać nie ma, rownie, iako i w przypadku zadanego, a przez Sąd uznanego wspólnictwa: oraz, gdyby obwiniona w Sądzie Seymowym Osoba excypował przy gruntownych dowodach Sędziego, przeto, iż iest iey nieprzyiacielem, lub, że ma z nią Proceder prawny, że po niey spodziewa się Sukcessyi, czyli słowem: że ma interess w iey pognębieniu i zgubie.

III.

We wszystkich zaś przypadkach, gdyby w potrzebie nie było przepisanego Piętnastu Osob kompletu; sam Sąd Seymowy w liczbie przynaymniey Dwunastu Osob zebrany przez Losy wybrać może Osoby z Dygnitarzów czyli Urzędników Koronnych i W. X. Litewskiego na mieysce iedynie nieprzytomnych, a do kompletu potrzebnych Sędziów. Gdyby zaś wspomniony środek potrzebnemu kompletowi skutecznie nie zaradzał, z przyczyny znaczney liczby Sędziów przez obwinionego od sądzenia excypowanych; Naówczas Seym nowych Sędziów Trzydziestu Sześciu przez Losy wybrać ma, którzy wten-

czas tylko będą mieli Prawo i powinność zasiadania na Sądach, gdy potrzeba kompletu wymagać będzie, i przeciwko nim żadna excepcya mieysca mieć nie będzie.

IV.

Po obraniu, i nieodwłocznym Przysięgi wykonaniu, Sędziowie Seymowi w przeciągu dni dwunastu Juryzdykcyą swoią ufunduią, Ordynacyą Sądów swoich, co do dni i godzin, iako i innych porządkowych szczegółów Prawem nie obiętych, ułożą; iednego z Grona swego do trzymania Sentencyonarza iednomyślnością lub większością Kresek sekretnych, obiorą; Kancellaryą sądową urządzą, i zaraz nieodstępnie Sprawy, ieżeli się iakie znaydą, sądzić będą iednę po drugiey, wedle porządku wpisów uczynionych, stosownie do kolei Spraw przez Seym odesłanych, aż do zupełnego wszystkich Spraw zakończenia. Pisarzem w Sądach Seymowych będzie Pisarz Ziemski Mieyscowy.

V.

A któryby z Sędziow Seymowych w iakieykolwiek Sądów Seymowych potrzebie na czas Listem od Prezyduiącego w Sądach Seymowych zasiadaiącego ostrzeżony nie ziechał, lub ziechawszy, komplet zrywał, lub z mieysca Sądu, bez zezwolenia onegoż, oddalał się, takowy w tymże Sądzie Seymowym przekonany, karze *Carentiæ Activitatis* na lat dwa podpadać będzie. Od tego rygoru Prawa Sędziów Seymowych prawdziwa tylko choroba, lub fizyczne niepodobieństwo znaydowania się na mieyscu Sądów uwalniać będzie, co Przysięgą potwierdzone bydź powinno.

VI.

Do składu Sądów Seymowych należą Referendarze Narodowi, których obowiązkiem będzie, treść wszystkich wniosków, dowodów i odwodów od Stron czynionych, Sądowi Seymowemu na ustępie wiernie i dokładnie przekładać, oraz wypadaiące z treści rzeczy Konkluzye czyli Propozycye do decyzyi Sądowey na piśmie *consultive* podawać.

VII.

Co do Spraw Sądom Seymowym należących.

Do Spraw Seymowych należą wszelkie Sprawy, w których idzie o poznanie i ukaranie popełnionych występków publicznych, których są dwa gatunki, toiest: iedne są przeciwko Narodowi, drugie przeciwko Naywyższemu Rzeczypospolitey Rządowi. Występki przeciwko Narodowi, to iest te, które gwałcą publiczne Narodu bespieczeństwo, lub przynoszą pospolitą całemu Narodowi szkodę, są troiakiego rodzaiu, toiest: 1*mo.* Występki gwałtu publicznego. 2*do.* Zdrady publiczney. 3*tio.* Szkody publiczney.

VIII.

Występki publicznego gwałtu przeciwko Narodowi popełnia: 1*mo.* Ktokolwiek pobudza Pospólstwo we Wsiach, lub Miastach do buntu, do zbroynego kupienia się, do publicznego i wewnętrznego

niepo-

niepokoiu. *2do.* Ktokolwiek buntuie Woysko, czyli namawia, i iakiemikolwiek sposobami nakłania Woysko Rzeczypospolitey do niesłuchania Kommendy Woyskowey Ordynansów, a tym bardziey rozkazów naywyższey władzy Stanów Rzeczypospolitey Seymuiących. *3tio.* Ktokolwiek pobudza do buntu i zbroynego związku pod iakimkolwiek nazwiskiem, Hersztowie i Dowodzcy buntu Pospólstwa, buntu Woyska i buntu Szlachty, podpadać będą karze śmierci, i wieczney Infamii, która tak w tym, iak w każdym innym przypadku naymniey rozciągać się nie ma do niewinnych Osob, iakimkolwiek krwi, i towarzystwa związkiem złączonych z winowaycą. Pomocnicy zaś i wykonywacze mniey winni, Infamią, albo wiecznym, lub doczesnym więzieniem, albo wieżą górną, lub dolną, albo odsądzeniem od Urzędów, lub *ab omni Activitate*, lub od maiątku, który w takowym przypadku ma spadać na prawych Sukcessorów, karani bydź maią wedle okoliczności większey, lub mnieyszey winy. Hersztowie, Dowodzcy, celnieysi Pomocnicy, i Wykonywacze zawsze do Sądów Seymowych należeć, i surowszym karom podlegać maią; Prości zaś Buntownicy maią bydź odsyłani do Sądów zwyczaynych, i karani, stosownie do wielkości popełnionego występku. Prócz tego każdy Buntownik za popełnione w czasie buntu zaboystwo, karze śmierci podlegać, a przez siebie, lub przez swoich wykonywaczów poczynione komukolwiek krzywdy i szkody maiątkiem własnym nadgradzać powinien, słowem: wszelkie przestępstwa popełnione w czasie buntu, sądzone, i w miarę przewinienia ukarane bydź maią, w każdym Sądzie rodzaiowi sprawy przyzwoitym. *4to.* Występek publicznego gwałtu przeciwko Narodowi popełnia, ktokolwiek wprowadza obce Woysko do Kraiu Rzeczypospolitey, i taki karze Infamii i śmierci podpadać będzie. *5to.* Ktokolwiekby w czasie woyny zaczętey przeciwko Rzeczypospolitey wszedł w służbę Nieprzyiacielskiego Woyska, ten podpada karże Infamii, i wiecznego wygnania z Kraiu Rzeczypospolitey. *6to.* Gdyby kto z dobraną kupą zbroyną po Wsiach, Miastach, Komorach gwałtem wybierał Dochody Rzeczypospolitey, lub one całkiem gwałtownie zabierał, ten karże wiecznego więzienia podlegać będzie, a szkoda Skarbowi Publicznemu, lub Obywatelom uczyniona ma bydź wedwoynasob nadgrodzona z maiątku Winowaycy: Reszta zaś tegoż maiątku, tak iak w każdym podobnym przypadku ma się dostać w całości prawym Sukcessorom, ma bydź iednak wyznaczona cząstka dochodu na subsystencyą Więźnia.

IX.

Występek zdrady publiczney przeciwko Narodowi popełnia *1mo.* Ktokolwiekby uknował spisek na wzniecenie buntu Pospolstwa, buntu Woyska, lub buntu Szlachty, i iakiegokolwiek zbroynego związku Prawem zakazanego. Jako zaś przez spisek rozumieć się zawsze ma *zmowa Podpisem, lub Przysięgą uczyniona na popełnienie szkodliwego Narodowi występku Prawem zakazanego*, tak cokolwiek Obywatel wolnego Narodu mówi, pisze, drukuie, czyni, lub czynić zamierza, sposobem w Prawie opisanym, lub sposobem, którego Prowo nie zabrania, to wszystko pod haniebne nazwiska spisku, buntu, i tym podobne nigdy podciągane nie będzie. *2do.* Ktoby uknował spisek na obalenie wolnego i niepodległego Rzeczypospolitey Rządu, toiest: *1mo.* Na zniesienie Seymików i Seymów. *2do.* Na wyięcie Woyska z pod władzy naywyższey Stanów Rzeczypospolitey Seymuiących. *3tio.* Na oddanie iedney iakiey Osobie, lub oddzielnemu od Seymu ciału wszystkich naywyższych Władz i Praw Rzeczypospolitey, ten popełnia występek zdrady Publiczney przeciwko Narodowi. Hersztowie

wie i Dowodzcy wspomnionych spisków iawnemi dowodami przekonani, karże Infamii i śmierci podpadać maią: Wspólnicy zaś podług stopnia winy mnieyszym karom w Artykule VIII. wyrażonym podlegać będą. 3*tio*. Ktokolwiekby wchodził w zmowę z obcemi Narodami końcem w powyższych Punktach wyrażonym, iako Zdrayca Narodu, Infamią i śmiercią karany bydź ma. 4*to*. Ktoby poddał zmownie Fortecę, Zamek, iakąkolwiek Possessyą Rzeczypospolitey, lub iaką część iey Woyska obcemu Narodowi, iako Zdrayca Narodu, karże Infamii i śmierci podpadać będzie. 5*to*. Każdy Obywatel przekonany o Pensyą braną od iakiego Dworu Zagranicznego bez wiadomości Rządu Rzeczypospolitey od wszelkich Urzędów, & *ab omni Activitate*, iako Zdrayca Narodu nazawsze ma bydź odsądzony. 6*to*. Ktoby zdradliwie obcemu Narodowi wydawał sekreta i taiemnice Rzeczypospolitey, w miarę ważności sekretu i wielkości winy karany bydź ma Infamią lub więzieniem, lub innemi przyzwoitemi, karami. 7*mo*. Przekonany o korrupcyą, czyli przekupstwo, Senator, Minister, Poseł na Seym, Marszałek i Vice-Marszałek Seymowy, Minister u Dworu Zagranicznego, i którykolwiek Sędzia zasiadaiący w Sądach *Ultimæ Instantiæ*, iako zdradzaiący w swym urzędowaniu powszechność Narodową odsądzeniem nazawsze od wszelkich Urzędów ma bydź ukarany. 8*vo*. Przedawanie Ludzi za granicę, lub rekrutowanie Ludzi w Kraiu Rzeczypospolitey dla Woyska zagranicznego, iako zdrada Narodu ma bydź ukarana wiecznym, lub doczesnym z Kraiu wygnaniem, lub utratą maiątku, lub więzieniem wiecznym, albo doczesnym w miarę przewinienia, i onego okoliczności. Gwałtowne zaś rekrutowanie Ludzi dla Woyska zagranicznego, będąc nie tylko zdradą, lecz i gwałtem publicznym, surowiey ma bydź ukarane, w miarę popełnionych gwałtów. 9*no*. Utrzymywanie Milicyi Nadworney, lub Kozaków, nad przepis Prawa, karane bydź ma siedzeniem wieży dolney dwunastu tygodni. 10*mo*. Zmyślanie lub fałszowanie Praw, Uniwersałów, lub iakichkolwiek Pism całego Narodu tyczących, się pod Imieniem Seymu lub Króla, iako zdrada Narodu, karane będzie wiecznym z Kraiu wygnaniem, lub wiecznym więzieniem, a nawet Infamią wedle okoliczności zbrodni.

X.

Występki szkody publiczney maią należeć do Sądów Kommissyi Skarbowey podług Jey opisu. Có się zaś tycze publicznych przeciwko Narodowi występków, które popełnione bydź mogą od Straży Narodowey, od Naywyższych Rzeczypospolitey Kommissyi, te wszystkie występki w osobnych *respectivè* Rozdziałach dokładnie znayduią się opisane.

XI.

Występki przeciwko Rzeczypospolitey Rządowi są gwałt, i zdrada przeciwko Maiestatowi, czyli Królowi, przeciwko Seymom i Seymikom. 1*mo*. Ktokolwiekby się targnął na życie Króla, Infamią i śmiercią ma bydź skarany. 2*do*. Ktokolwiekby się targnął gwałtownie na Osobę Króla, ktokolwiekby się porwał do broni na Króla, śmierci podlegać ma. 3*tio*. Ktokolwiekby z kupą zbroyną mięszkanie Królewskie naszedł, lub naiechał, i w nim iakikolwiek gwałt uczynił, śmiercią karany bydź ma, 4*to*. Gwałtowne na iakimkolwiek mieyscu zatrzymanie, gwałtowne porwanie, lub gwałtowne dokądkolwiek uwiezienie Osoby Króla, śmiercią karane będzie. 5*to*. Ktoby wzniecał bunt w Pospolstwie, lub w Woysku, ktoby podniecał Szlachtę do buntu, lub związku zbroynego, końcem strącenia z Tro-

nu

nu Panuiącego Krôla, takowy Herszt i Dowodzca śmiercią karany będzie: Inni zaś mniey winni wspólnicy wygnaniem lub więzieniem, lub tym podobnemi karami, podług okoliczności i wielkości zbrodni, ukarani będą. Hersztowie uknowanego, chociaż nie wykonanego spisku na popełnienie któregokolwiek z pięciu dopiero wymienionych przeciwko Maiestatowi występków, iako Zdraycy Rzeczypospolitey Rządu, zawsze Infamią, a wedle okoliczności i wielkości zbrodni, albo śmiercią, albo więzieniem, albo wygnaniem, albo utratą maiątku, lub Urzędów karani będą: Mniey zaś winni pomocnicy, i wspólnicy nie śmiercią, lecz innemi wzmiankowanemi karami, w miarę popełnioney zbrodni, ukarani bydź maią. Występki przeciwko Seymowi dokładnie są opisane w Rozdziale o Seymach. Występki przeciwko Seymikom znayduią się dokładnie opisane w Rozdziale o Seymikach. Występki gwałcące bespieczeństwo Sądów Seymowych, wedle opisu bespieczeństwa Sądów Trybunału Głównego, w tymże Sądzie Seymowym sądzone i ukarane zostaną: Lecz inne iakiekolwiek występki, chociaż pod bokiem Sądów Seymowych popełnione, do zwyczaynych, wedle Prawa, Sądów należeć będą.

XII.

Co do porządku prawnego Sądòw Seymowych, wedle którego Sędziowie i Strony postępować maią.

Kiedy w przypadkach Prawem oznaczonych Izba Seymowa zleci Instygatorom Narodowym ścigać kogo w Sądach Seymowych o występek popełniony przeciwko Narodowi, lub naywyższemu Jego Rządowi, lub kiedy Izba Seymowa któremukolwiek Obywatelowi, czyli to z powodu własney krzywdy, czyli z powodu czystey o dobro publiczne gorliwości chcącemu bydź Delatorem, i nim bydź wedle Prawa mogącemu, dozwoli kogo pociągać do Sądów Seymowych o występek publiczny, wedle Prawa do tychże Sądów Seymowych należący, naówczas Instygatorów Narodowych będzie powinnością, aby od nich podpisany Pozew Osobie, o którey iest mowa, był oddany w przeciągu dni trzech, ieźli ta Osoba znayduie się w mieyscu Sądów, a w przeciągu naydaley Niedziel czterech, ieżeli Osoba zapozywać się maiąca, nie w mieyscu Sądów, lecz na innym iakim mieyscu znayduie się. Pozew do Sądów Seymowych z Pieczęcią Kancellaryi Koronney, i W. X. Lit: przez Woźnego przy obecności dwóch Szlachty osiadłych, albo oblicznie w ręce Pozwanego w mieyscu mięszkania iego ma bydź dany, albo przynaymniey w mieyscu mięszkania Pozwanego położony, a potym zeznany w Xięgach Sądu właściwego owemu mieyscu, na którym Pozew był oddany lub położony. Pozew zawsze ma bydź pisany ięzykiem Polskim, a w słowach prostych, iasnych i krótkich, wyrażać ma dokładnie rzecz, o którą idzie, toiest: kto? kogo? o iaki występek? na wskazanie iakiey kary? wedle którego Prawa? i na iaki Termin pozywa do Sądów?

XIII.

Nie tylko Szlachcic, lecz ktokolwiek dostateczną za sobą stawi porękę, od więzienia, lub aresztu, przed Dekretem Sądòw Seymowych wolny bydź powinien: wyiąwszy nadzwyczayne buntu lub spisku przypadki, w którychby Seym dla ocalenia Narodu od widoczne-

go niebeśpieczeństwa osądził potrzebę więzienia, lub aresztu obwinionych Osob. Wszakże iako więzienie obwinionych przed Dekretem Sądowym nie iest karą, lecz śrzodkiem sprawiedliwości, tak, aby takowi więźniowie żadney nie doznawali niepotrzebney przykrości i niewygody, szczególną mieć będą baczność ci, do których wedle Prawa więzienia, i więźniowie należą. Delator w Sądach Seymowych iako wedle Prawa *pœna talionis* karany bydź powinien w przypadku niedowiedzenia zadanego występku, tak ieżeli sam nie iest w stanie dostateczney odpowiedzi, lub ieźli dostateczney nie okazuie poręki, więzionym i strzeżonym bydź ma aż do ogłoszenia Dekretu Sądowego, w którym albo niewinność iego uznana, albo płochość, lub złośliwość Delacyi ukarana zostanie *pœna talionis*, przez którą odtąd rozumieć się ma taż sama na Delatora kara, któreyby wedle Prawa podlegał obwiniony, gdyby onemu Delator rzeczy, którą zadaie, sądownie dowiodł.

XIV.

Jako każdemu Aktorowi w swoiey Sprawie stawać i mówić przed Sądem Seymowym nie zabrania się, tak wolno będzie każdemu uprosić kogo chce, do stawania w swey Sprawie przed Sądem Seymowym: Jeżeliby zaś który z obwinionych żądał, a nie mógł dostać Obrońcę lub Patronów, naówczas sam Sąd Seymowy wyznaczy ku pomocy i obronie obwinionego dwóch Patronów z poczciwości i biegłości w Prawie znanych, a od obwinionego nie excypowanych.

XV.

Gdyby zapozwana do Sądów Seymowych Strona z przyczyny prawdziwey choroby, lub innego fizycznego niepodobieństwa na Termin w Sądzie stanąć nie mogła, Sąd Seymowy, zważywszy sprawiedliwość przyczyn wedle składu okoliczności, wyznaczy ostateczny Termin, na który chociażby którakolwiek nie stanęła Strona, Sprawa zaocznie nawet sądzona bydź ma, i Dekret Sądowy niewzruszoną moc, i wykonanie mieć będzie.

XVI.

Od przywołania Sprawy aż do ostatniego iey końca, czyli ogłoszenia Dekretu całe postępowanie Sądu Seymowego, będzie zawsze iawne i publiczne: wszystko, co tylko do Sądów Seymowych w całym ciągu iakieykolwiek Sprawy należeć może, mowić, i pisać się ma ięzykiem Narodowym, i tego wszystkiego publikowania, i drukowania zupełna zostawuie się wolność. Arbitrom, którzy w milczeniu i powinnym dla Sądu uszanowaniu zachować się maią, przytomność na wszystkich Sessyach Sądowych, nigdy tamowana nie będzie, oprócz Inkwizycyi i Namowy, o których niżey.

XVII.

Sędzia Seymowy, który pierwszy z porządku prezydować będzie, mieysce w Sądzie naypierwsze zasiadać, głosy rozdawać, Sessye za porozumieniem się z Kollegami solwować, z ustępu przywoływać, i *paritatem Votorum* rezolwować ma.

XVIII.

XVIII.

Kiedykolwiek podana wprzod *consultivè* od Referendarzów Konkluzya czyli Propozycya do wotowania, iednomyślnością lub większością głosów przyięta nie będzie, naówczas każdemu zasiadaiącemu Sędziemu Propozycye do wotowania formować i podawać wolno: które ieżeli iednomyślnością przyięte nie będą; dwukrotnemi głośno, a trzeci raz sekretnemi koniecznie wotami decydowane zostaną. Referendarz po ogłoszeniu *pluralitatis Votorum*, Regestr wotów głośnych trzymaiącemu Pioro *ad Acta* oddawać powinien.

XIX.

Każda Rezolucya Sądu iednomyślnością, lub większością wotów zapadła, natychmiast pod dniem swoim w Sentencyonarz zapisana, i zaraz przed zakończeniem Sessyi Sądowey od Prezyduiącego, i dwóch Sędziów po iednemu z innych dwóch Prowincyi podpisana bydź ma. Prócz tego ma bydź porządnie utrzymywany Protokuł Sądowy, w którym każda Sessya Sądowa pod dniem swoim, i wszelka iakakolwiek bądź czynność Sądu Seymowego, ma bydź zapisana.

XX.

Co się tycze Akcessoryów ustanawiamy: aby Sąd Seymowy ciągle wysłuchawszy porządnie czynionych wszelkich wniosków i odpowiedzi Stron względem wszystkich, iakie tylko w przypadłey Sprawie mieysce mieć mogą materyi Akcessoryów, to wszystko cokolwiek Strony w materyach Akcessoryów przełożyły, w całkowitym obięciu wziął na Namowę. Na którey naypirzód Referendarze krótko i dokładnie rzecz całą z obudwóch Stron przełożą Sądowi, i wypadaiące z całey osnowy Konkluzye *consultivè* na Piśmie podadzą; Potym Sąd na podane od Referendarzów, lub od którego Sędziego, wedle powyższego opisu, wotuiąc Propozycye, wszystkie wniesione wątpliwości w materyach Akcessoryów Rezolucyami swemi razem załatwi.

XXI.

Sąd Seymowy w tym wszystkim, cokolwiek nie sprzeciwia się wyrażnemu Prawu, tak w Akcessoryach, iak i w samey Sprawie nie odmówi obwinionemu zupełney wolności, sposobności, czasu i nawet pomocy do obrony i usprawiedliwienia się. Kiedykolwiek wypadnie potrzeba Inkwizycyi; wtedy do wysłuchania onych, albo cały Sąd przystąpi, albo z pośrzod siebie wybierze przez losy. Inkwizycye słuchane będą *semotis Arbitris* w komplecie naymniey Osob sześciu do Inkwizycyi wyznaczonych. Oprócz tego każdy Sędzia Seymowy, iako i Referendarze znaydować się mogą. Każdy arkusz osobny wszyscy Sędziowie Inkwizycyi przytomni, aż do ostatniego arkusza podpiszą, a Inkwizycyą z iedney Strony ieden Sędzia, a z drugiey drugi Sędzia własnemi rękami pisać będą. Każdy zaś Punkt w Inkwizycyach, skoro napisanym zostanie, natychmiast głośno ma bydź przeczytany, końcem uniknienia wszelkich omyłek i niedokładności.

XXII.

Po zakończonych Inkwizycyach, i na Sessyi Sądowey *in pleno* przeczytanych, Referendarze wypadaiące z tychże Inkwizycyi Konkluzye Sądowi *consultivè* na piśmie podadzą. Sąd Seymowy przed decy-

decyzyą i ostatecznym wyrokiem, co wszystko, cokolwiek w Inkwizycyach tyczyć się może obwinionego, onemu wiernie i dokładnie kommunikować każe, i iego odpowiedzi osobiście przez uproszonego Obrońcę, lub Patrona uczynioney pilnie wysłucha.

XXIII.

Kiedy w uczynionych Inkwizycyach pokaże się przeciwność w zeznaniach i odpowiedziach Swiadków, naówczas Sąd Seymowy przystąpi do ich konfrontacyi, sprowadzaiąc razem dwóch, trzech lub więcey Swiadków, a nawet i wszystkich wedle ukazuiącey się potrzeby: Jeżeli zaś Sąd postrzeże przeciwność między zeznaniami obwinionego, a odpowiedziami Swiadków, natenczas ma bydź konfrontacya Swiadków z obwinionym. Jle razy także obwiniony zadanego sobie występku nie wyznaie, uczynionych, a sobie iuż kommunikowanych Inkwizycyi za prawne, zupełne, i należyte uznać niechce, ale owszem na swą obronę przytacza, albo 1*mo.* Ze wypytanie i wysłuchanie Swiadków nie iest ieszcze zupełne, i należyte, albo 2*do.* Ze odpowiedzi i zeznania Swiadków są sobie przeciwne, niedokładne, i excepcyom podległe, a ztąd żąda od Sądu Konfrontacyi, ta nigdy odmówiona bydź nie ma obwinionemu, który mieć będzie Prawo, *Nayprzód:* podać ieźli chce, pytania swoie do konfrontacyi Swiadków. *Powtóre:* znaydować się na niey przytomnym, i na swą obronę mówić, czynić pytania, odpowiedzi i excepcye. *Potrzecie:* Przybywaiącego lub znalezionego, a rzecz, o którą idzie wiedzącego Swiadka, lub Swiadków stawić, w każdym zaś przypadku równości świadectw sobie przeciwnych, Sąd przychylać się powinien do tych, które są za obwinionym.

XXIV.

Po odbytych wszystkich prawnych stopniach, które ostateczną Sądu Namowę poprzedać powinny, Sąd Seymowy wysłuchawszy na ustępie całey treści Sprawy od Referendarzów, krótko i dokładnie uczynioney, oraz ostateczney Konkluzyi *consultivè* od tychże Referendarzów na Piśmie podaney, przystąpi do ostatniego wyroku, w którym ma uznać, albo 1*mo.* Ze obwiniony zupełnie iest nie winny, albo 2*do.* Ze obwinionemu występek nie iest dowiedziony, albo 3*tio.* Ze obwinionemu zadany występek zupełnie iest dowiedziony. W pierwszym przypadku Sąd ma ogłosić zupełną wolność, niewinność i nieskażony honor Obwinionego, a na Delatora, ieźli w tey Sprawie znaydował się, kary Prawem oznaczone wskazać; w drugim przypadku Sąd obwinionego wolnym od Sądu i Kary ma uznać, równie iako i Delatora; w trzecim przypadku Sąd obwinionego uznać winnym i kary nań Prawem oznaczone wskazać ma. Ostateczney rozpoczętey Namowy Sąd nigdy przerywac nie ma, i wszyscy Sędziowie Seymowi do końca ostateczney decyzyi i zapisania oney w Sentencyonarzu na Sessyi Sądowey nieprzerwanie przytomni bydź maią.

XXV.

Sąd Seymowy nikogo winnym uznawać i na kary wskazywać nie ma na fundamencie prezumpcyi, lecz 1*mo.* Ten tylko ma bydź za winnego uznany, którego uczynek iest Prawem zakazany, a pewnemi i oczywistemi Dowodami okazany, 2*do.* Winnowayca przekonany na taką iedynie ma bydź wskazany karę, iaka wedle Prawa należy; Dowody zaś zupełnie, o uczynek przekonywaiące maią bydź te:

1*mo.*

1mo. Swiadectwo dwóch przynaymniey oczywistych przysięgłych Swiadków żadney nie podległych excepcyi. 2do. Pisma Autentyczne obwinionego iaśnie i niewątpliwie rzecz, o którą idzie, okazuiące. 3tio. Własne zeznanie Obwinionego, i rozmyślne na zapytanie odpowiedzi, widocznie rzecz, o którą idzie, wyłuszczaiące. 4to. Okoliczności zaś popełnionego występku fizyczne, lub moralne, tyle tylko w Sądzie mieć będą ważności, ile się z nich okaże pewności i oczywistości, za pomocą wzmiankowanych wyżey dowodów.

XXVI.

W każdym przypadku prawdziwey wątpliwości, tak względem Prawa, iako i względem Dowodów popełnionego występku, oraz względem rodzaiu i wielkości kary, Sąd Seymowy nie przeciwko Obwinionemu, lecz na stronę Obwinionego w wyrokach swoich wątpliwość rozwiązywać będzie.

XXVII.

Dekreta Sądów Seymowych, które maią bydź krótko, iasno, i dokładnie pisane, w przeciągu trzech dni naydaley po ostateczney sądowey namowie ogłoszone i publikowane będą. A exekucya onych do Marszałków Narodowych, wedle Prawa i zwyczaiu należeć ma. Po Dekrecie żadna Strona nic iuż do Sądów wnosić nie może, lecz ten, którego Sąd Seymowy wedle Artykułu XXIV. wolnym tylko od Sądu kary uznał, mieć będzie Prawo każdego czasu okazania zupełney swey w Sądzie Seymowym niewinności, skoroby wynalazł dostateczne na to Dowody.

XXVIII.

Cokolwiek do iakiey Sprawy w Sądach Seymowych ściągać się może, to wszystko w swych *respective* Xięgach i należytemi wedle Prawa Urzędowemi podpisami stwierdzone, w Kancellaryi czyli w Aktach Sądów Seymowych, ma bydź zachowane, z zupełną dla każdego czynienia Extraktów wolnością, przez Pisarza.

XXIX.

Obrani Sędziowie Seymowi w obecności Króla, i Stanów Seymuiących, a nie przytomni w obliczu Sądu Seymowego, wykonać maią Przysięgę, którey Róta będzie następuiąca: „ Ja NN. przy-
„ sięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Trycy Swiętey iedyne-
„ mu, iako Pensyi Zagraniczney nie biorę, i brać nie będę, i że
„ wybranym będąc do rozsądzenia Spraw Sądom Seymowym poleco-
„ nych, też Sprawy podług Boga, Prawa, sprawiedliwości i Dowo-
„ dów, sądzić będę, żadnemi względami, Przyiaźnią, lub niena-
„ wiścią, uwodzić się nie będę: Na Przyiaciela, bogatego, lub ubo-
„ giego względu żadnego mieć nie będę; Darów żadnych i obie-
„ tnic nie przyimę, i we wszystkim sądzeniu moim Boga, Prawo,
„ i sprawiedliwość za naypierwszy, i iedyny cel mieć będę. Tak
„ mi Panie BOZE dopomoż, i niewinna Męka Chrystusa PANA.

Stanisław Nałęcz Małachowski Ref: W. K. Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kazimierz Xiąże Sapieha Generał Artt: Litt: Marszałek Konfederacyi W. X. Litt.

Woyciech Leszczyc Skarszewski Biskup Hełmski i Lubelski wyznaczony z Senatu z Prowincyi Mało-Polskiey do Deputacyi Seymowey.

wey. Jozef Korwin Kossakowski Biskup Infl: i Kurl: Nom: Koad: Bis: Wil: Kazimierz Konst: Plater Kasztelan Generału Trockiego wyznaczony z Senatu W. X. Litt: do Deputacyi Seymowey. Tadeusz Mostowski Kaszt: Raciązki Deputowany z Senatu z Prow: Wielko-Polskiey. Alexander Linowski P. W. Krak: Deputowany z Prow: Małopo. Waleryan Stroynowski Podkomorzy Buski, Poseł Wołyński wyznaczony do Deputacyi Seymowey. Jan Ossoliński Starosta i Poseł Drohicki Deputowany z Prowincyi Mało-Polskiey. Jan Nepomucen Zboiński P. Z. Dobrzyńsk: Deput: z Prowincyi Wielko-Polsk. Tomasz Nowowieski Łowczy i Poseł Ziemi Wyszogrodz: Deputowany do Konstytucyi z Prowincyi Wielko. Walenty Sobolewski Starosta i Poseł Warszawski Deputowany z Prowincyi Wielko-Polskiey. Jzf Zabieło Poseł z Xięstwa Zmudzkiego Deput: do Konstytucyi. Adam Litrawor Chreptowicz Poseł Nowogrodzki Deputat do Konstytucyi z Prowincyi W. X. Litt: Jozef Weyssenhoff Deputowany z Prowincyi Litewskiey. Post cujus Constitutionis in Acta præsentia Ingrossationem Originale, ejusdem Offerenti eidem prævia Offici sui Quietatione est extraditum.

PUCHAŁA
mpp.

Legi Moraczewski.

Sub eodem Actu.

AD Officium & Acta præsentia Castrensia Capitanealia Varsaviensia personaliter veniens Magnificus Antonius Siarczyński Sacræ Regiæ Majestatis & Comitiorum Ordinariorum Generalium atque Confœderationis Generalis Regni Secretarius, Eidem Officio & Actis illius Constitutionem Infrascriptam obtulit, & ad Ingrossandum in Acta præsentia porrexit, tenoris talis ═

SĘDZIOWIE SEYMOWI

Obrani Roku 1791.

z SENATU.

z Prowincyi Mało-Polskiey.

WW. Sołtyk Kasztelan Wiślicki.
Zeleński Kasztelan Biecki.
Szydłowski Kasztelan Zarnowski.
Ryszczewski Kasztelan Lubaczewski.

z Pro-

z *Prowincyi W. X. Lit.*

Przewiel: Xże Massalski Biskup Wileński.
Xże Giedroyc Biskup Zmudzki.
WW. Plater Kasztelan Trocki.
Chomiński Woiewoda Mścisławski.

z *Prowincyi Wielko-Polskiey.*

Czapski Woiewoda Chełmiński.
Moszczeński Kasztelan Łędzki.
Kossowski Kasztelan Inowłodzki.
Lasocki Kasztelan Gostyński.

z STANU RYCERSKIEGO.

z *Prowincyi Mało-Polskiey.*

UUr: Mikułowski Pisarz Ziem: Radom: Poseł Sandomirski.
Proskura Ssta Tuczapski Poseł Kiiowski.
Stroynowski Podkom: Buski Poseł Wołyński.
Wybranowski Stolnik i Poseł Lubelski.
Wężyk Rudzki Podsto: Wiślicki, Poseł Ziemi Mielnickiey.
Grocholski Miecznik Koronny Poseł Bracławski.
Szczeniowski Podsędek i Poseł Bracławski.
Krasicki Ssta Korytnicki, Poseł Czerniechowski.

z *Prowincyi W. X. Lit.*

UUr: Czyż Sędzia Grodzki i Poseł Wileński.
Korsak Sędzia Ziem: i Poseł Wileński.
Nagurski Podkomorzyc i Poseł Zmudzki.
Zdzitowiecki Szambelan J. K. Mości Poseł Smoleński.
Łappa Pisarz Ziemski i Poseł Starodubowski.
Niemcewicz Sędzia Grodzki i Poseł Brzeski Litt:
Jeleński Stta i Poseł Mozyrski.
Oskierko Stta Bahrymowski Poseł Rzeczycki.

z *Prowincyi Wielkopolskiey.*

Potocki Krayczyc Koronny, Poseł Poznański.
Zielonacki Komornik Graniczny i Poseł Kaliski.
Biernacki Stolnik Piotrkowski Poseł Kaliski.
Poniński Woyski i Poseł Gnieznieński.
Kretkowski Podstoli i Poseł Łęczycki.
Zakrzewski Stta Radziejowski Poseł Brzeski Kujawski.
Sobolewski Stta i Poseł Warszawski.
Leszczyński Cześnik i Poseł Rawski.

Stanisław Nałęcz Małachówski Ref: W. K. Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kazimierz Xiąże Sapieha Generał Artt: Litt: Marszałek Konfederacyi W. X. Litt:

Woyciech Leszczyc Skarszewski Biskup Hełmski i Lubelski, z Senatu z Prowincyi Małopolskiey. Jozef Korwin Kossakowski Bis: Jnfl: i Kur:

i Kur: Nom: Koad: Bis: W. Kazimierz Konst: Plater Kasztelan Generału Trockiego wyznaczony z Senatu W. X. Litt. do Deputacyi Seymowey. Tadeusz Mostowski Kaszt: Raciązki Deputowany z Senatu z Prow: Wielkopolskiey. Alexander Linowski P. W. Krak: Deputowany z Prow: Małop: Jan Ossoliński Starosta, i Poseł Drohicki Deputowany z Prowincyi Małopol: Jozef Weysenhoff Deputowany z Prowin: Litewskiey. Celestyn Sokolnicki Stol: i Poseł Poznan: Deputowany z Prowincyi Wielkop: Jan Nepomucen Zboiński P. Z. Dobrzyń: Deputowany z Prowincyi Wielkop: Walenty Sobolewski Starosta i Poseł Warszawski Deputowany z Prowincyi Wielkopolskiey. Tomasz Nowowieski Łowczy i Poseł Wyszog: Deputowany z Prowin: Wielkopol: Post cujus Constitutionis in Acta præsentia Ingrossationem Originale ejusdem Offerenti eidem, prævia Officii sui Quietatione, est extraditum.

PUCHAŁA
mp.

Legi Papiński

600